

Bibliai Szabadegyetem

Ruth könyve

Előadó: **Bicskei Róbert** *lelkész-teológus*

A könyv címe és szerzője

Ruth könyvét egy móábi asszonyról nevezték el. Ez az asszony egy Móáb földjén lakó héber férfihoz ment feleségül. Ruth a férje halála után Naomival, megözvegyült héber anyósával együtt az izráeli Betlehembe költözött. Izráelben Isten csodálatos módon gondoskodott róla. Boáz, egy jómódú héber gazda vette feleségül. Ruth lett Dávid király dédanyja. Neve szerepel Krisztus családfájában a **Mt 1:5**-ben.

A Bibliában csak Ruth és Eszter könyvét nevezték el nőkről. Eszter héber asszony volt, aki egy pogány királyhoz ment feleségül. Izráel történetének egy sorsdöntő időszakában Isten Eszter segítségével mentette meg népét a pusztulástól. Ezzel szemben Ruth pogány asszony volt, akit héber férfi vett feleségül. Isten arra használta fel őt, hogy a Messiás, az Úr Jézus Krisztus egyik ősanyja legyen. Az ortodox zsidók pünkösd napján évről évre fölolvassák Ruth könyvét. Pünkösd ünnepe a törvény Sínai-hegyi átadásának emlékét őrzi. Egybeesik a termés első zseugéjének ünnepéhez kapcsolódó áldozatok bemutatásának kezdetével (**2Móz 23:16**). Ruth eljegyzése az aratásnak erre az ünnepi időszakra esett, amikor az árpat szelelték (**Ruth 3:2**; vö. **1:22**).

Nem tudjuk, hogy ki írta Ruth könyvét, a zsidó hagyomány Sámuelnek tulajdonítja. Ha csakugyan ő volt a szerző, akkor abban az időben írhatta, amikor Dávidot fölkenete Izráel királyává. Sámuel az indíthatta Ruth könyvének megírására, hogy (Dávid dédszülei, Ruth és Boáz révén) igazolni akarta Dávid jogát a trónra.

A legtöbb konzervatív teológus a királyság korára - Dávid vagy Salamon idejére - teszi Ruth könyvének megírását. Salamon nem szerepel a könyv végén lévő családfában (**4:18-21**), amiből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a könyvet Dávid uralkodása alatt írták. Ugyanakkor a szerző megmagyaráz egy régi szokást, a saru átadását (**4:7**), amit az írás idején már nem gyakoroltak. Emiatt néhányan azt feltételezik, hogy a salomoni kor a valószínűbb, mivel általában hosszabb időnek kell elteltie ahhoz, hogy egy szokás feledésbe merüljön.

Történelmi és irodalmi vonatkozások

Ruth könyve ragyogó gyöngyszemként tündöklök a koromfekete háttér előtt. Az elbeszélés a Bírák könyvében megörökített időszakban játszódik (**Ruth 1:1**), amely Izráel történetének talán a legsötétebb szakasza volt. Józsué győzelmeit lelki hanyatlás követte, melyet csak rövid időre szakított meg egy-egy megújulási hullám. A bírák idejében a hitehagyás egyre súlyosabbá vált; a Bírák könyve a romlottság és a véres belviszály képével zárul.

A bírák korát a hit gyengesége és a felelőtlen magatartás jellemezte. Ez még Gedeon esetében is igaz, aki nagy hitről tett tanúságot az országba beözönlő midiániak, amálékiak és a keletről jövő sivatagi törzsek legyőzésekor (**Bír 7:12, 17-21**), de nem kereste Isten útmutatását bírói működése alatt (**Bír 8:16-17, 21, 27**). Gedeonnak sok felesége és ágyasa volt, akiktől összesen 70 fia született (**Bír 8:29-32**). Miután Gedeon meghalt, a sikemi ágyasától származó Abímelek egy kivételével Gedeon összes fiát megölte, és istentelen és kegyetlen királyként uralkodott (**Bír 9**).

Mivel Ruth Dávid dédanyja volt (**Ruth 4:17**), és Dávid Kr. e. 1010-ben kezdett uralkodni Hebrónban, a Ruth könyvében leírt események a XII. sz. második felében játszódtak. Ez azt jelenti, hogy Ruth Gedeon kortársa lehetett.

Egy másik bíró, Sámson, érzékisége miatt az olyan hős előképe lett, aki testileg nagyon erős ugyan, de lelkileg és erkölcsileg szájalmasan gyenge.

A nemzeti méretű felelőtlenség és erkölcstelenség sötétsége mellett a móábi Ruth és Boáz, a héber földbirtokos a tisztaság, a hit és a felelősségteljes élet ragyogó példájaként fénylett. Ruth történetének olvasói mindig örömmel állapíthatták meg, hogy Isten még a legsötétebb időszakokban is munkálkodott azok szívében, akik hűek maradtak hozzá.

Az Izráelben elharapódzott szabadosságot többször említi a Bírák könyve. Az utolsó vers újra leszögezi: „Abban az időben nem volt király Izráelben. Mindenki azt csinálta, amit jónak látott” (**Bír 21:25**). Ezzel szemben Ruth könyve olyan embereket mutat be, akik felelősségteljesen döntöttek, és hittek Isten szuverén irányításában.

Ruth móábi származása sötét háttéréből is szembetűnően kiemelkedett. Mózes részletesen elbeszélte Móáb eredetének szomorú történetét (**1Móz 19:30-38**). Sodoma és Gomora pusztulása után Lót két leányának látszólag nem volt jövője. Hitetlenségükben felelőtlenül annyira leittatták apjukat, hogy az szeretkezett velük a barlangban, ahol laktak. Vérfertőző kapcsolatuk gyümölcseként született Móáb és Ben-Ammí. Ezekből a gyermekekből származott a móábiak és az ammoniták (amuróniak) népe - két olyan nép, amely gyakran harcba keveredett Izráellel.

A móábi Ruth szembeszállt azzal az örökséggel, amelyet bálványimádó népe és felelőtlen őse, Lót nagyobbik leánya hagyott rá. A héberek Istenének követője lett, és a mózesi törvény igaz rendelkezései alapján kívánt eljutni a beteljesülést nyújtó anyai szerephez. Méltónak bizonyult arra, hogy Izráel legkiválóbb asszonyai közé sorolják.

A sógorházasság (az a követelmény, hogy a férfi vegye feleségül elhunyt fivérének özvegyét; **5Móz 25:5-6**) gyakorlata és a rokoni kötelezettség újabb színfolttal gazdagítja az elbeszélés háttérét. E szokás sajátos összetevőit a **Ruth 4:9-17** mutatja be, miközben elénk tárja Boáz tetteit. Ő vállalta a rokoni kötelezettséget, és feleségül vette az özvegy Ruthot. Ebben az elbeszélésben kiemelt szerepet játszik a kegyelem, mivel Boáz nem volt olyan közeli rokon, hogy kötelezhették volna a sógorházasságra. Nem volt fivére az elhunyt Mählónnak, mégis kész volt vállalni ezt a kötelezettséget, ami kiváló jellemét és Ruth iránti szeretetét tükrözte.

Készséges tette révén Boáz ellentétben áll őseivel, Júdával, Jákóbb 12 fiának egyikével. Júda nem járt el ilyen felelősségteljesen menyével, Támárral kapcsolatban. Kánaáni feleségétől Júdának három fia született. A legidősebb fiú feleségül vette Támárt, aki szintén kánaáni asszony volt. Ennek a Hér nevű fiúnak Isten kioltotta az életét gonoszsága miatt (**1Móz 38:7**). Júda Támárhoz küldte második fiát, Ónánt, hogy az teljesítse a sógorházasság követelményét, és utódot támasszon halott bátyjának. Ónán „tudta, hogy az utód nem az övé lesz” (**1Móz 38:9**), mivel a tőle és Támártól származó gyermekek nem az ő nevét tartották volna fenn, hanem bátyjának, Hérek a nevét. Ezért Ónán szeretkezett ugyan Támárral, de a földre ürítette ondóját. Mivel Isten rosszalotta, hogy Ónán nem vállalta rokoni kötelezettségét, neki is meg kellett halnia (**1Móz 38:10**). Ónán halála után Júda nem küldte Támárhoz a harmadik fiát, Sélát. Úgy tűnt, hogy a családnak nem lesz utódja. Miután azonban Júda megözvegyült, a magát prostituáltként álcázó Támár elcsábította őt. Támár teherbe esett, és ikrei születtek: Pérec és Zerah. Támár viselkedése ellenére Júda kijelentette, hogy Támárnak igaza van, mert ő nem teljesítette a kötelességét, nem adta Támárt harmadik fiához (**1Móz 38:11-30**).

Amikor a Betlehem kapujánál lévő vének tanúi voltak Boáz és Ruth közötti sógorházasság megkötésének, megáldották egybekelésüket, és megemléstették Pérecet is, akit Támár szült Júdának (**Ruth 4:9-12**). Ruth, a mózesi törvénynek megfelelően, tisztességesen „kérte meg” Boázt, míg Támár álruhával és csábítással érte el célját. Ha nem született volna meg Pérec (Támártól) és Óbéd (Ruthtól és Boáztól), akkor a Júdától Dávidhoz vezető ág megszakadt volna.

Isten kegyelme nyilvánult meg abban, hogy számos nem izráeli származású ember is szerepelt Dávid családfájában. Mivel Krisztus Dávidtól származott, itt már fölsejlett Istennek az a terve, hogy a pogányok is részesülnek majd abból, amit Dávid „legkiemelkedőbb Fia”, az Úr Jézus Krisztus visz véghez. Máté evangéliumának 1. része négy nem izráeli asszonyt említ Krisztus nemzetségtáblázatában:

Támárt (Mt 1:3), Ráhábot (Mt 1:5), Ruthot (Mt 1:5) és Úriás feleségét, Betsabét (Mt 1:6). A kánaáni Támár lett Júda gyermekeinek, Pérecnek és Zerahnak az anyja. Ráháb egy Jerikóból való kánaáni prostituált volt, tőle származott Boáz (vö. a **Ruth 4:21** magyarázatával). A móábi Ruth adott életet Óbédnak. Betsabé pedig, aki Salamont szülte Dávidnak, a hettita Úriás felesége volt, valószínűleg maga is hettita volt.

Ruth könyve mesterien megírt, szimmetrikus szerkezetű mű. Egy „romantikus regény”, amely tragikus körülmények között kezdődik, és örömteli beteljesülésben végződik. Ezt a könyvet a keresés könyvének is nevezhetnénk. Ruthnak otthonra, megélhetésre, férjre és nem utolsósorban fiúgyermekre volt szüksége. Noha utód nélkül özvegyen maradt, Isten adott neki férjet és egy fiút.

Móáb földjén Naomi elveszítette férjét és két fiát. Keserűségében nem ismerte föl a móábi menyében, Ruthban rejülő értéket. A könyv végén azonban Naomi elkeseredettsége örömmre fordul. Szomszédjai fölhívták a figyelmét arra, hogy Ruth hét fiúnál is többet ér. Naomi Óbédot, az unokáját tartotta a karjában, de a szomszédok Naomi „fiának” (**4:17**) nevezték a gyermeket, mert az istenfélő Boáz készségesen magára vállalta a sógorházasság kötelezettségét.

Ma az anyósviccek a humoristák kelléktárába tartoznak. Elképzelhető, hogy ez Naomi érzéketlen kortársai esetében is így volt. Ezzel szemben minden nemzedék előtt követendő példaként áll az a szeretet és gondoskodás, amelyben Ruth részesítette idősödő anyósát. Boáz is készségesen gondoskodott Naomiról, nemcsak Ruthról. Ez azt mutatja, hogy a férfi ebben Ruth-hoz hasonlóan gondolkodott. Ez az elbeszélés a legjobb anyóstårténet – gyakrabban kellene fölleleveníteni.

Teológiai mondanivaló

Ruth könyvének szerzője számos teológiai igazságra rávilágított művében. A könyvben sok helyen szerepelnek Isten különböző nevei: az „**Úr**” (Jahve) 17-szer, az „**Isten**” (elóhím) háromszor [**1:16**(kétszer); **2:12**], a „**Mindenható**” (šaddaj) pedig kétszer (**1:20-21**). A Jahve név arról tanúskodik, hogy Isten mindig aktív szereplő a szövetség népének életében.

A szerző két helyen nyíltan említi az Úr szuverén, mindenre figyelemmel lévő kegyelmét, melyet Ruth könyvének főszereplői megtapasztaltak:

1. Naomi megtudta „*Móáb mezején, hogy az ÚR rátekintett népére, és kenyeret adott neki*” (**1:6**).
2. Ruth évekig meddő volt Móábban, mielőtt férje, Mahlón meghalt volna. Később Boáz feleségként „*az Úr megadta neki, hogy teherbe essen; és fiút szült*” (**4:13**). A könyv szereplői nyolc alkalommal beszélnek Isten tevékenységéről [**1:13, 20-21**(négyszer); **2:20; 4:12, 14**]. Gyakran fordulnak az Úrhoz különböző kérésekkel (**1:8-9; 2:12; 4:11-12**). Őt ízben az Úr áldását kérik hűséges emberekre [**2:4** (kétszer), **19-20; 3:10**]. Ruth és Boáz elhatározta, hogy Isten hűségének fényében eleget tesznek kötelezettségeiknek (**1:17; 3:13**). Boáz megdicsérte Ruthot, amiért Izráel Istenének szárnyai alatt keresett oltalmat (**2:12**).

Kétségtelen, hogy Isten mindig felelősségteljesen cselekszik, és megvalósítja tervét. Ruth könyvében viszont újra meg újra az a kérdés merül föl, hogy a szereplők felelősségteljesen viselkednek-e. Elimelek alighanem felelőtlen volt, amikor Betlehemet elhagyva Móáb földjére ment (**1:2**). Naomi azonban felelősségének tudatában visszatért (**1:7**). Orpá visszatért otthonába és móábi isteneihez. Ezzel szemben Ruth úgy döntött, hogy Naomi Istenét követi, és gondoskodik anyósáról (**1:14-17**). A legközelebbi rokon nem vállalta a rokoni kötelezettséget, de a hűséges Boáz felelősségteljesen segített Ruthon (**3:12; 4:1-10**). A „*kivált*”, „*megváltó*”, „*megváltás*”, „*közeli rokon*” és „*vállalja a rokoni kötelezettséget*” kifejezések ugyanabból a héber szóból származnak.

E héber kifejezés különböző alakjai hússzor szerepelnek a könyvben, ezért a „megváltás” szót tekinthetjük a könyv egyik kulcsszavának. (Az új protestáns fordítás más szavakkal adja vissza ezeket a fogalmakat, de a Károli-fordítás például a megváltás szót használja a **Ruth 4:4, 6-7**-ben.)

A történet másik kulcsszava a hesed, amely szeretetből fakadó hűséget és jóságot jelent azok iránt, akikért valaki felelősséggel tartozik. Naomi azt kérte az Úrtól, hogy mutasson hesed-et a enyei iránt (1:8). Naomi az Úr iránta (mint „élő” iránt) tanúsított hesed-ét látta abban is, amit Boáz tett Ruthért (2:20). Boáz szerint Ruth hesed-ről tett bizonyoságot, amikor ahelyett, hogy fiatalabb férjet keresett volna, Boázra kérte meg arra, hogy vegye feleségül. Boáz szerint Ruth ezzel még jobban megmutatta hűségét, mint korábban Naomi esetében (3:10). Boáz is a hesed-ből fakadó tettet vitt véghez, amikor a pusztai kötelesség határait túllépve feleségül vette Ruthot.

A könyv üzenete

Ruth könyvének feltehetően az lehet a célja, hogy Dávid király jogát bizonyítsa Izráel trónjára. Annak bemutatása, hogyan tette ezt lehetővé az isteni gondviselés, minden hívőt meggyőzhet arról, hogy Isten az ő életében is munkálkodik.

A könyv mindenkor érvényes központi igazságát a következőképpen fogalmazhatjuk meg: az Úr hűségesen szereti és irányítja népét, és csodálatos módon gondoskodik róla. Isten népének is hűségesen kellene követnie Istent a hétköznapi élet megszokott tevékenységei közepette. Mivel az Úr kiárasztja kegyelmét népének fiaira, nekik ezt Ruthhoz és Boázhoz hasonlóan azzal kell viszonzniuk, hogy hűségesen engedelmessé válnak Uruk, és nagylelkűen bánnak másokkal.

Ruth könyve egyértelműen felelősségteljes életre biztatta olvasóit Izráel történetének egy olyan időszakában, amelyre a felelőtlenség volt jellemző. Kétségtelen, hogy erre az üzenetre ma is nagy szükség van.

Boáz előre mutat arra, aki az ő családjából származik: az Úr Jézus Krisztusra. Boáz kegyelmesen megváltotta (kiváltotta) Ruthot, Krisztus pedig kegyelmesen megváltotta az egész emberiséget.

A könyv vázlatja

- I. Bevezetés (1:1-5)
  - A. Szomorú jövevényesség (1:1-2)
  - B. Nyomasztó üresség (1:3-5)
- II. Hit által otthont keresve (1:6-22)
  - A. Szeretetből fakadó döntés (1:6-18)
  - B. Keserű hazatérés (1:19-22)
- III. Felelősségteljesen megélhetést keresve (2. rész)
  - A. Isten keze (2:1-3)
  - B. Megérdemelt szeretet (2:4-17)
  - C. Öröm (2:18-23)
- IV. Megváltó szeretetet keresve (3. rész)
  - A. A terv (3:1-5)
  - B. A kérés (3:6-9)
  - C. Az ígéret (3:10-15)
  - D. A várakozás (3:16-18)
- V. A megváltás szeretetteljes jutalmának elnyerése (4:1-13)
  - A. A megváltás visszautasítása (4:1-8)
  - B. A megváltás véghezvitele (4:9-12)
- VI. Gondviselés nemzedékeken át (4:13-22)
  - A. Gyermekezés Istentől (4:13)
  - B. Az adoptált unoka (4:14-16)
  - C. A gondviselés családfája (4:17-22)